

Prof. dr hab. Michał Nagy
Akademia Muzyczna im. Krzysztofa Pendereckiego w Krakowie

Dziedzina sztuki muzyczne
Dyscyplina artystyczna - instrumentalistyka

██
██
██
██

Kraków, 2 kwietnia 2022

Zleceniodawca recenzji

Rada Dyscypliny Artystycznej Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina, zlecenie podjęte na podstawie art.11 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki, tekst jednolity (Dz. U. z 2003 roku, nr 65, poz. 595, Dz.U. z 2005 roku nr 164. poz.1365, Dz.U. z 2011 roku nr 84 poz.455).

Dotyczy

Decyzji Rady Dyscypliny Artystycznej Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina w Warszawie, pismo z dnia 27.01.2022, w sprawie powierzenia mi funkcji recenzenta w przewodzie doktorskim pana mgr Piotra Przedbory, w dziedzinie sztuk muzycznych w dyscyplinie artystycznej instrumentalistyka.

Do nadesłanego mi pisma sygnowanego datą 27.01. 2022 roku, informującego o powołaniu mnie na recenzenta pracy doktorskiej Pana **mgr Piotra Przedbory** p.t. **Gitara w wybranych koncertach współczesnych kompozytorów polskich: Krzysztofa Pendereckiego, Krzysztofa Meyera i Mikołaja Góreckiego** została dołączona następująca dokumentacja:

- dokumentacja przewodowa
- egzemplarz pracy doktorskiej wraz z płytą CD

Podstawowe dane o Doktorancie

Piotr Przedbora ukończył Szkołę Muzyczną II stopnia w Tomaszowie Mazowieckim pod kierunkiem Mirosława Drożdżowskiego. W 2013 roku podjął studia na warszawskim Uniwersytecie Muzycznym Fryderyka Chopina w klasie gitary profesora Marcina

Zalewskiego, które ukończył z wyróżnieniem w 2018 roku. Kształcił się także pod kierunkiem francuskiego gitarzysty i pedagoga Judicaël'a Perroy'a.

Piotr Przedbora był stypendystą następujących programów: Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego Rządu Polskiego w programie „Młoda Polska” (dwukrotnie), Marszałka Województwa Łódzkiego (trzykrotnie), Prezydenta Miasta Tomaszowa Mazowieckiego (dwukrotnie) oraz Krajowego Funduszu na Rzecz Dzieci. Jest również laureatem licznych (ponad 20) konkursów rangi międzynarodowej i ogólnopolskiej, w tej liczbie 19 pierwszych miejsc i 3 Grand Prix. Na przełomie roku 2013/2014 ukazała się debiutancka solowa płyta Piotra Przedbory, a w roku 2017 roku druga jego solowa płyta (obydwie zostały wydane pod szyldem wydawnictwa DUX). W tym samym roku gitarzysta uczestniczył w nagraniu płyty pt. Suita Hiszpańska z muzyką Romana Maciejewskiego (fonogram ukazał się nakładem wydawnictwa Chopin University Press, 2018). Znalazła się na niej m.in. premiera fonograficzna Suity Hiszpańskiej na duet gitarowy, którą Piotr Przedbora nagrał wraz z Ksawerym Jastrzębskim.

Pod koniec 2018 roku, nakładem wydawnictwa DUX, ukazała się kolejna płyta z udziałem Piotra Przedbory, „Krzysztof Penderecki. Concertos, Vol. 7”, zawierająca m.in. Koncert na altówkę (gitare) i orkiestrę. Partii solowej, w opracowaniu Piotra Przedbory, towarzyszy Polska Orkiestra Sinfonia Iuventus im. Jerzego Semkowa pod batutą kompozytora. W 2019 roku płyta ta została nominowana do nagród fonograficznych Fryderyk oraz ICMA. W tym samym roku miała zostać wydana trzecia solowa płyta Piotra Przedbory p.t. „Guitar Evol.3ution+Orchestra”, na której znalazły się trzy koncerty z towarzyszeniem orkiestry polskich kompozytorów, autorstwa Krzysztofa Pendereckiego, Krzysztofa Meyera oraz Mikołaja Góreckiego. Piotr Przedbora prowadzi działalność koncertową jako solista i kameralista. Współpracuje z Julią Wrońską (skrzypce), Ksawerym Jastrzębskim (gitara), Adamem Wochem (gitara), Polską Orkiestrą Sinfonią Iuventus im. Jerzego Semkowa.

Recenzja

rozprawy doktorskiej Pana mgr Piotra Przedbory, sporządzona w związku z przewodem doktorskim w dziedzinie sztuk muzycznych, w dyscyplinie *Instrumentalistyka*, wszczętym przez Radę Dyscypliny Artystycznej Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina.

Rozprawa przedstawiona przez Pana mgr Piotra Przedborę to **dzieło artystyczne zarejestrowane na płycie CD oraz jego opis pod tytułem p.t. **Gitara w wybranych koncertach współczesnych kompozytorów polskich: Krzysztofa Penderckiego, Krzysztofa Meyera i Mikołaja Góreckiego****

Promotorem pracy jest prof. dr hab. Marcin Zalewski.

Najważniejszym celem, jakie postawił sobie w swej pracy doktorskiej Pan mgr Piotr Przedbora, było przedstawienie trzech ważnych dwudziestowiecznych kompozycji na gitarę z towarzyszeniem orkiestry: Concerto per viola (chitarra) ed orchestra Krzysztofa Pendereckiego, Koncert na gitarę, kotły i smyczki op. 115 Krzysztofa Meyera i Arioso e furioso Mikołaja Góreckiego, z wykorzystaniem pogłębionej analizy prezentowanych utworów i nakreśleniem tła ich powstania.

Cel ten, w moim przekonaniu, został przez Autora pracy w pełni osiągnięty.

Dzieło artystyczne obejmuje następujące kompozycje utrwalone na płycie CD:

Krzysztof Penderecki - Concerto per viola (chitarra) ed orchestra (1983)
wersja na gitarę w opracowaniu Piotra Przedbory)

Krzysztof Meyer - Koncert na gitarę, kotły i smyczki op. 115 (2010-2011)

Mikołaj Górecki - Arioso e furioso - koncert na gitarę, orkiestrę smyczkową i perkusję (2014)

Wykonawcy:

Piotr Przedbora -gitarą

Polska Orkiestra Sinfonia Juventus im. Jerzego Semkowa

Krzysztof Penderecki - dyrygent

Maciej Tworek - dyrygent

Dawid Runtz - dyrygent

Nagranie powstało w Studiu Koncertowym Polskiego Radia im. W. Lutosławskiego w Warszawie (grudzień 2018 - maj 2019). Dokładna informacja na temat dat nagrania, realizatorów, wydawców utworów znajduje się w książeczce dołączonej do płyty wydanej przez firmę DUX (numer katalogowy: DUX 1581).

Opis w książeczce nie zawiera informacji, który z wymienionych dyrygentów poprowadził orkiestrę w poszczególnych utworach. Informację tę możemy wywnioskować z treści wywiadów umieszczonych w aneksie części opisowej rozprawy doktorskiej. Nie znalazłem natomiast dokładnego wskazania, w jakim zakresie uczestniczył w nagraniu koncertu Krzysztofa Pendereckiego każdy z dwóch dyrygentów - profesor Krzysztof Penderecki i dr hab. Maciej Tworek.

Zaprezentowane nagranie stoi na bardzo wysokim poziomie pod względem interpretacyjnym, wykonawczym i realizacyjnym.

Grę Pana mgr Piotra Przedbory cechuje pewność, klarowność dźwiękowa, precyzja rytmiczna i artykulacyjna. Gra solisty jest ekspresyjna i dynamiczna, w żadnym momencie wykonawca nie traci kontroli nad instrumentem. Doktorant wykorzystuje rejestry barwowe bez utraty czytelności i selektywności. Operuje nasyconym dźwiękiem, techniki vibrato używa w sposób oszczędny, ale właściwie podkreślający wyraz prowadzonej myśli muzycznej.

Dzięki świadomej i konsekwentnie stosowanej artykulacji partia gitary brzmi wymownie i komunikatywnie, zarówno we fragmentach o charakterze elegijnym (np. początkowy fragment *Lento* z koncertu K. Pendereckiego, *Dolente* z koncertu K. Meyera), lirycznym (np. *Arioso* M. Góreckiego), jak i burzliwym (n.p. *Inquieto* z koncertu K. Meyera lub *Furioso* M. Góreckiego).

Dźwięk gitary jest pełny i naturalny we wszystkich rejestrach. Dokładna realizacja wymagających wykonawczo, skomplikowanych figur rytmicznych pozwala na swobodne śledzenie muzycznej narracji. Fragmenty o charakterze improwizowanych kadencji są wykonane z odpowiednią swobodą.

Współpraca między realizującym partie gitary Doktorantem a towarzyszącą mu orkiestrą jest wysoce satysfakcjonująca, pod względem synchronizacji i operowania czasem muzycznym. W każdym rejestrze dynamicznym i barwowym gitara jest dobrze słyszalna na tle zespołu, także we fragmentach o dużym zagęszczeniu faktury. Bardzo dobra realizacja nagrania pozwala na śledzenie wszystkich planów brzmieniowych. Orkiestra z jej zróżnicowaniem barwowym brzmi przestrzenie i naturalnie.

Należy w tym miejscu podkreślić, że wykonawcom i realizatorom nagrania udało się osiągnąć niełatwą równowagę pomiędzy bardzo dobrą słyszalnością solowej partii gitary, a plastycznym i wieloplanowym brzmieniem towarzyszącej jej orkiestry. Całość brzmi spójnie i naturalnie, a umiejętnie zastosowane środki techniczne służą podkreśleniu wyrazu artystycznego.

Integralną częścią rozprawy doktorskiej Pana mgr Piotra Przedbory jest jej **część opisowa**.

Jest ona zbudowana z **trzech rozdziałów** poprzedzonych **wstępem** oraz **zakończenia** i opatrzona **podsumowaniem w języku angielskim, bibliografią, indeksem ilustracji i przykładów nutowych** oraz **aneksem** zawierającym biografie kompozytorów.

Rozdział pierwszy części opisowej poświęcony jest koncertom na gitarę z towarzyszeniem orkiestry stworzonym przez kompozytorów polskich, z uwzględnieniem utworów m.in. Aleksandra Tansmana, Mieczysława Makowskiego, Włodzimierza Kotońskiego, Bronisława

Kazimierza Przybylskiego, Aleksandra Lasonia, Marka Pasiecznego, Bogusława Schaeffera, Franciszka Wiczorka, Marka Walawendera, Janusz Raczyńskiego, Krzysztofa Olczaka, Czesława Grabowskiego, Marcina Błażewicza, Aleksandra Nowaka, Marcina Olaka, Jerzego Bauera, Roberta Kurdybachy, Artura Słotwińskiego i Gerarda Drozda. Autor opisuje stymulujący wpływ, jaki na twórczość jaki na powstawanie tej formy muzycznej mieli wybitni wykonawcy (jak Andrés Segovia), a także festiwale gitarowe, prowadzące programy zamówień kompozytorskich i prezentujące prawykonania nowo powstałych dzieł. Interesujące dla czytelnika jest także statystyczne zestawienie koncertów gitarowych, z uwzględnieniem okresu ich powstania, a także wskazaniem gitarzystów, którzy brali udział w prawykonaniach tych kompozycji.

Rozdział drugi przedstawia sylwetki trzech polskich kompozytorów, których utwory Doktorant wybrał do swojego nagrania – Krzysztofa Pendereckiego, Krzysztofa Meyera i Mikołaja Góreckiego. Rozdział ten uwzględnia najważniejsze punkty ich artystycznych życiorysów, charakterystyczne cechy warsztatu kompozytorskiego, najistotniejsze dzieła.

Kolejny, **trzeci rozdział** części opisowej poświęcony jest szczegółowemu przedstawieniu zarejestrowanych przez Doktoranta koncertów, z uwzględnieniem ich genezy, języka muzycznego, środków kompozytorskich, orkiestracji, analizy formalnej oraz wskazówek wykonawczych. W przypadku Koncertu Krzysztofa Pendereckiego, pierwotnie skomponowanego jako koncert na altówkę i orkiestrę, Autor przedstawia także wybraną przez siebie metodę dokonania transkrypcji partii altówki na solową partię gitary. Interesujące byłoby bliższe zapoznanie się ze sposobem uzupełnienia jednogłosowej partii altówki poprzez dodanie do niej akordów, czy rozbudowania dwudźwiękowych glissand do czterodźwięków. Według informacji podanej przez Doktoranta, Krzysztof Penderecki udzielił aprobaty dla zmian w tekście muzycznym zaproponowanych przez Piotra Przedborę. Nie wiemy natomiast, jakim muzycznym kluczem posłużył się Doktorant wprowadzając dodatkowe dźwięki w partii instrumentu solowego.

Zawarta w tym rozdziale szczegółowa, pogłębiona analiza prezentowanych utworów z całą pewnością może być źródłem wiedzy dla przyszłych wykonawców oraz wszystkich osób zainteresowanych bliższym poznaniem tej wartościowej literatury muzycznej. Rozdział uzupełniony jest licznymi przykładami muzycznymi - w przypadku koncertu Krzysztofa Pendereckiego w przeważającej mierze są to wyjątki z oryginalnej partytury na altówkę i gitarę i orkiestrę. W trakcie lektury tej części pracy rozprawy można odnotować położenie przez Doktoranta wyraźnego akcentu na teoretycznej analizie prezentowanych kompozycji, w stosunku do informacji *sensu stricte* wykonawczych, które potraktowane zostały skrótowo.

W **rozdziale czwartym** Doktorant dokonuje analizy porównawczej wybranych koncertów, zestawiając ze sobą cechy charakterystyczne języka muzycznego wykorzystanego w przedstawianych utworach a także wykazując podstawowe różnice i elementy wspólne.

Istotnym aspektem omawianym przez Pana Piotra Przedborę jest zależność między partią solisty a orkiestrową strukturą dzieł, ze wskazaniem na szczególne właściwości i rolę partii gitary. W utworach K. Meyera i M. Góreckiego, stworzonych oryginalnie na gitarę z towarzyszeniem orkiestry, zależność ta ma, według Doktoranta, odmienny charakter niż w koncercie K. Pendereckiego. Autor wskazuje także na kameralne traktowanie grupy orkiestrowej w koncercie Meyera, stanowiące o zbalansowanym brzmieniu całości. Kompozycja Krzysztofa Pendereckiego, jakkolwiek przeznaczona w oryginale na altówkę i wielką orkiestrę symfoniczną, istnieje także w wersji na orkiestrę kameralną, która stała się podstawą dla wykonania zarejestrowanego na płycie Piotra Przedbory. Ograniczony wolumen orkiestry pozwolił na bardziej naturalne wyważenie poszczególnych planów dźwiękowych. Autor zajmuje się także kwestią harmonii w omawianych utworach, podejściem do melodyki i nawiązaniami do tradycyjnych form instrumentalnych. Doktorant wyraża opinię, że elementem różnicującym trzech omawianych kompozycji jest kolorystyka dźwiękowa i zagadnienie kontrastów brzmieniowych, w całości odmienny sposób traktowane przez każdego z kompozytorów. Jako element wspólny w dziełach K. Pendereckiego, K. Meyera i M. Góreckiego Doktorant wskazuje mikromotywikę, czyli operowanie krótkimi komórkami motywicznymi ulegającymi ciągłym przekształceniom. Zdaniem Doktoranta, jest to wspólna cecha wszystkich trzech kompozycji stanowiących treść nagrania.

Treścią **rozdziału piątego** jest kwestia brzmienia gitary w rejestracji fonograficznej oraz amplifikacja tego instrumentu w sytuacjach koncertowych. Doktorant szczegółowo opisuje wykorzystany podczas nagrań sprzęt nagraniowy oraz sposób jego użycia, dowodząc swojej obszernej wiedzy na tym obszarze. Opisywane zagadnienie wzmocnienie dźwięku gitary, jego odpowiedniej rejestracji, skutecznego i artystycznie satysfakcjonującego rozwiązania problemu niedostatecznej głośności gitary w warunkach koncertowych jest źródłem interesującej wiedzy praktycznej, z której skorzystać będą mogli w przyszłości wykonawcy.

Interesującym uzupełnieniem części opisy opisowej rozprawy mgr Piotra Przedbory jest czteroczęściowy **aneks** zawierające wywiady z Krzysztofem Meyerem, Mikołajem Góreckim, Maciejem Tworkiem i Dawidem Runtzem.

Załączona do części opisowej **bibliografia** jest szczupła pod względem ilościowym – obejmuje jedynie dwa wydawnictwa książkowe, dwa artykuły, trzy opracowania, jedną pracę magisterską i jeden komentarz wydawniczy oraz trzy opublikowane wywiady i siedem źródeł internetowych.

Jeśli chodzi o stronę językową tekstu, jako recenzent mam obowiązek zauważyć, że część opisowa zawiera pewną ilość błędów stylistycznych, interpunkcyjnych i typograficznych (liczne spójniki jednoliterowe pozostające na końcu wierszy). Nie mogę także pominąć oczywistej pomyłki semantycznej, jaką jest określenie VIII *Sinfonii da Requiem* Krzysztofa Meyera mianem utworu o wydźwięku antysemickim. Powyższe uwagi krytyczne nie zmieniają mojej pozytywnej oceny części opisowej rozprawy.

Konkluzja

Rozprawa doktorska Pana mgr Piotra Przedbory, prezentująca wartościowe interpretacje koncertów gitarowych czołowych polskich kompozytorów współczesnych z pewnością stanowi wartościowy wkład w rozwój dziedziny sztuk muzycznych.

Zapoznawszy się z dziełem artystycznym oraz jego opisem stwierdzam, że Doktorant zaprezentował oryginalne rozwiązanie problemu artystycznego oraz spełnił warunki określone w art.13 Ustawy z dnia 14 marca 2003 o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki.

Pracę Pana mgr Piotra Przedbory przyjmuję i wnoszę o dopuszczenie jej do publicznej obrony.

prof. dr hab. Michał Nagy